

माध्यमिक शिक्षा पाठ्यक्रम

२०७८

उर्दु भाषा

कक्षा : ११ र १२

विषय सङ्केत : Urd. 349 (कक्षा ११)

Urd. 350 (कक्षा १२)

पाठ्यघण्टा : ५

कार्यघण्टा : १६०

१. परिचय

विद्यालय तहको माध्यमिक तहदेखि ऐच्छिक विषयका रूपमा उर्दु भाषा विषयको पठनपाठन हुन्छ । यस विषयलाई ऐच्छिक विषयका रूपमा अध्ययनअध्यापन गर्नुको उद्देश्य आवश्यकता भएका तथता इच्छुक अन्य मातृभाषी विद्यार्थीलाई लक्षित गरी उर्दु भाषामा भाषिक सिपको विकास गराउनु हो । भाषिक सिप र विभिन्न विधाका रचनाका माध्यमबाट सञ्चार, अभिव्यक्ति र सिर्जनात्मक क्षमताको विकास गर्नु नै उर्दु भाषा अध्यापनको मुख्य उद्देश्य हो । भाषिक सामर्थ्य र सम्पादनलाई भाषाका मुख्य सक्षमता मानिन्छ । त्यसैले यस पाठ्यक्रमलाई मूलतः भाषिक सिप विकासका पक्षमा केन्द्रित गरिएको छ । राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ को मार्गदर्शनबमोजिम विद्यालय शिक्षाको माध्यमिक तह (कक्षा ११ र १२) मा उर्दु भाषा विषयको यस पाठ्यक्रममा भाषा, साहित्य र व्याकरणसँग सम्बन्धित विषयवस्तुहरूको संयोजन गरिएको छ । यसका साथै यस पाठ्यक्रमले सम्बन्धित विषयमा उच्च शिक्षाको आधारसमेत तयार गर्ने अपेक्षा राखिएको छ ।

माध्यमिक शिक्षाका विषयगत पाठ्यक्रमलाई एउटै ढाँचा र विषयवस्तुको क्रमबद्धता तथा स्तरीकरणलाई अनुसरण गर्दै उर्दु भाषाको यस पाठ्यक्रममा पनि कक्षा ९ र १० मा जस्तै नस्र (गद्य), नज्म (पद्य) र कवाएद (व्याकरण) जस्ता विधागत विषयक्षेत्रमा विशेष जोड दिइएको छ । विधागत विषयक्षेत्रभित्र रहने मजामीन (निबन्ध), हेकायात (कथा), सवानेह (जीवनी), मोकालमा (संवाद/रूपक/एकाङ्की), मोबाहिसा/तकरिर (वादविवाद/वक्तृता), मनोवाद (तखययुलाती मनसुवा) यौमियाँ (दैनिकी) तथा खोतूत निगारी (पत्रलेखन), नज्म (कविता), गजलियात (गजल) एवम् रुवाइयात (चतुष्पदी कविता) जस्ता उपविधाको सन्तुलित उपयोग गरिएको छ । उक्त विषयवस्तु समायोजन गर्दा उर्दु भाषासाहित्यका मूलभूत मूल्यमान्यतालाई विशेष रूपमा ध्यान दिँदै पाठ्यक्रमलाई सरल, प्रायोगिक, समयसापेक्ष र स्तरीय बनाउनुपर्ने पक्षलाई पनि विशेष ध्यान दिइएको छ । साथै उल्लिखित तथ्यलाई मनन गर्दै उर्दु भाषा विषयलाई ७५ प्रतिशत बाह्य र २५ प्रतिशत अंश आन्तरिक मूल्याङ्कनमा आधारित हुने गरी सिकाइ सहजीकरण तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई व्यवस्थित गरिएको छ ।

परिचय, तहगत सक्षमता, कक्षागत सिकाइ उपलब्धि, विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम, सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया र विद्यार्थी मूल्याङ्कनलाई समेटेी यो पाठ्यक्रम विकास गरिएको हो । यस क्रममा पाठ्यक्रम विकासको विषयगत औचित्य, पाठ्यक्रममा रहेका मुख्य विशेषता तथा पाठ्यक्रमको स्वरूपलाई समेटेी परिचय, विषयगत रूपमा अपेक्षित ज्ञान, सिप, अभिवृत्ति, मूल्य र कार्य तत्परतालाई समेटेी त्यसको क्रियात्मक स्वरूपमा सक्षमता, सिकाइको स्तर र सक्षमताको विशिष्टीकृत विस्तृतीकरण गरी सिकाइ उपलब्धि एवम् अधिल्ला कक्षासँग लम्बीय सन्तुलनका आधारमा विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम, विषयगत विशिष्टपन र मौलिकतालाई समेटेी सिकाइ सहजीकरणका विधि तथा प्रक्रिया एवम् निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कनका विधि तथा प्रक्रिया उल्लेख गरी विद्यार्थी मूल्याङ्कनलाई व्यवस्थित गरिएको छ ।

२. तहगत सक्षमता

यस तहको अन्त्यमा विद्यार्थीहरू निम्नलिखित सक्षमता हासिल गर्न समर्थ हुने छन् :

१. उर्दु भाषासाहित्य मानक तथा विशेषताको बोध र सोअनुसार भाषिक व्यवहार प्रदर्शन
२. उर्दु साहित्यका विधाहरूको पहिचान, पठन, विषयवस्तु बोध र प्रस्तुति
३. उर्दु साहित्यिक रचनाको स्वरूप र सन्दर्भको पहिचान तथा समीक्षात्मक प्रस्तुति

४. सञ्चार सिप र भाषिक सिकाइका लागि प्रचलित साहित्यिक विधागत ढाँचा र शैलीको प्रयोग
५. सामाजिक, सांस्कृतिक, राष्ट्रिय एवम् मानवीय मूल्यअनुकूलको लेख्य अभिव्यक्ति
६. अन्तरसांस्कृतिक एवम् भाषिक मूल्यप्रतिको सचेतता र सम्मानजनक भाषिक व्यवहार
७. तार्किक, अन्तरक्रियात्मक एवम् समस्या समाधानमूलक अभिव्यक्ति कौशल
८. प्रयोजन र परिवेशअनुसारको कवाएदको अभ्यास
९. भाषिक कार्य सम्पादनमा सिर्जनात्मक र समालोचनात्मक चिन्तन सिपको उपयोग

३. कक्षागत सिकाइ उपलब्धि

कक्षा ११

यस कक्षाको अन्त्यमा विद्यार्थीहरू निम्नलिखित सिपहरूमा सक्षम हुने छन् :

सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धिको विस्तृतीकरण
१. उर्दु शब्दहरूको शुद्ध उच्चारण गर्न र वाक्यमा प्रयोग गर्न	१.१ उर्दु भाषाका शब्द शुद्ध उच्चारण गर्न १.२ उर्दु भाषाका प्रचलित तथा पाठमा प्रयोग भएका शब्दको अर्थ भन्न र लेख्न १.३ उर्दु भाषाका प्रचलित तथा पाठमा प्रयोग भएका शब्दलाई सार्थक वाक्यमा प्रयोग गर्न १.४ उर्दु भाषाका पठित शब्दलाई सन्दर्भ र परिवेशअनुसार भिन्न भिन्न अर्थ आउने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न
२. उर्दु भाषाका परिचित र पारिभाषिक शब्द, उखानटुक्काहरू शुद्धसँग पढ्न, लेख्न र अर्थ ग्रहण गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न	२.१ उर्दु भाषाका सामान्य र पारिभाषिक शब्द, उखानटुक्काहरू शुद्धसँग पढ्न २.२ उर्दु भाषाका सामान्य र पारिभाषिक शब्द, उखानटुक्काहरू शुद्धसँग लेख्न २.३ उर्दु भाषाका सामान्य र पारिभाषिक शब्द, उखानटुक्काहरूको अर्थ ग्रहण गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न २.४ वर्णविन्यास (हिज्जे), लेख्यचिह्न र उखानटुक्काको प्रयोग गरी उर्दु भाषामा वाक्य रचना गर्न
३. सामाजिक सन्दर्भ, प्रसङ्ग, वक्ताको अवस्था, अभिवृद्धि र संवेग तथा भाषाको प्रयोजनपरक भेदका आधारमा अर्थबोध गर्न सक्ने गरी प्रतिक्रिया दिन	३.१ हाउभाउ, गति र शुद्धतालाई ख्याल गरी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न ३.२ सञ्चार र अभिव्यक्तिका क्रममा सन्दर्भ तथा प्रसङ्ग ख्याल गरी मौखिक एवम् लिखित प्रतिक्रिया दिन ३.३ वक्ताको अवस्था, अभिवृद्धि र संवेगप्रति सचेत रही मौखिक एवम् लिखित प्रतिक्रिया दिन ३.४ उर्दु भाषाको प्रयोजनपरक भेदका आधारमा अर्थबोध गर्न सक्ने गरी मौखिक एवम् लिखित प्रतिक्रिया दिन
४. देखे सुनेका, अनुभव गरेका, पढेका तथा कल्पना गरेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका विषयमा सिलसिला मिलाई वर्णन गर्न	४.१ देखे सुनेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका विषयमा सिलसिला मिलाई वर्णन गर्न ४.२ अनुभव गरेका वा पढेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका विषयमा सिलसिला मिलाई वर्णन गर्न ४.३ कल्पना गरेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका विषयमा सिलसिला मिलाई वर्णन गर्न

<p>५. समूह छलफल, प्रस्तुति, मौखिक सूचना, तार्किकता आदिको ख्याल गरी विचार प्रस्तुत गर्न</p>	<p>५.१ समूह छलफलबाट सार वा निष्कर्ष पहिचान गरी व्यक्त गर्न ५.२ अरूले गरेको प्रस्तुतिका आधारमा भएका सिकाइलाई बुँदा वा तालिकामा प्रस्तुत गर्न ५.३ प्राप्त निर्देशन, खोज तथा अनुसन्धानबाट तथ्य, तथ्याङ्क, सूचना र तर्कको सूची बनाउन ५.४ मौखिक सूचना, तार्किकता आदिको ख्याल गरी विचार प्रस्तुत गर्न</p>
<p>६. साहित्यिक विधा, सञ्चार माध्यम, विभिन्न पाठ र विषयहरूका आधारमा विषयवस्तुको बोध तथा विश्लेषण गर्न</p>	<p>६.१ विधागत पाठको ढाँचा बोध गर्न ६.२ विधागत पाठबाट सार वा सन्देश पहिल्याई प्रस्तुत गर्न ६.३ पाठबाट विषयवस्तुको बोध एवम् विश्लेषण गर्न ६.४ सञ्चार माध्यममा प्रकाशित तथा प्रसारित विषयवस्तुको बोध एवम् विश्लेषण गर्न ६.५ स्तर सुहाउँदा स्वतन्त्र पाठ र विषयहरूका आधारमा प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न</p>
<p>७. वक्तृता, वादविवाद, संवाद, अन्तरक्रिया, गोष्ठी, सेमिनारमा अभिव्यक्त विचार सुन्न, तिनमा भाग लिन र त्यहाँ स्वमत प्रस्तुत गर्न</p>	<p>७.१ वक्तृता, वादविवाद, संवाद, अन्तरक्रिया, गोष्ठी र सेमिनारमा अभिव्यक्त विचार सुनी धारणा व्यक्त गर्न ७.२ वक्तृता, वादविवाद, संवाद, अन्तरक्रिया, गोष्ठी र सेमिनारमा भाग लिन र त्यहाँ स्वमत प्रस्तुत गर्न ७.३ वक्तृता, वादविवाद, संवाद, अन्तरक्रिया, गोष्ठी र सेमिनारको आयोजना गरी सञ्चालन गर्न</p>
<p>८. गतिवृद्धिसहित मुद्रित सामग्री पढ्न र प्रश्नोत्तर गर्न</p>	<p>८.१ लिखित सामग्रीको मौन पठनमा पढाइको गति विकास गर्ने गरी छिटो छिटो पढ्न र मुख्य मुख्य विषयवस्तु बताउन ८.२ लिखित सामग्रीको पठनमा संवेग तथा परिवेश मिलाई पढ्न र प्रतिक्रिया दिन ८.३ साहित्यिक विधा, पाठ तथा तिनका विशिष्ट अंश पहिचान गरी व्याख्या र सप्रसङ्ग व्याख्या गर्न ८.४ निर्धारित पाठका बोध तथा उच्चदक्षतामा आधारित प्रश्न निर्माण गर्न ८.५ प्रश्नको तह र स्तरअनुसार उत्तर दिन</p>
<p>९. पाठमा व्यक्त भएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भका बारेमा प्रतिक्रिया दिन</p>	<p>९.१ पाठमा व्यक्त भएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भ पहिचान गर्न ९.२ पाठमा व्यक्त भएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भलाई मौलिक वाक्यमा प्रस्तुत गर्न ९.३ पाठमा व्यक्त भएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भलाई संश्लेषण तथा विश्लेषण गर्न</p>
<p>१०. नेपालीबाट उर्दुमा र उर्दुबाट नेपालीमा अनुवाद गर्न</p>	<p>१०.१ दैनिक रूपमा प्रयोग गरिने सञ्चार वा अभिव्यक्ति नेपालीबाट उर्दुमा परिवर्तन गर्न १०.२ सिकाइ र अभ्यासका क्रममा प्रयोग भएको भाषा तथा अभिव्यक्तिलाई उर्दुबाट नेपालीमा अनुवाद गर्न</p>
<p>११. उर्दु भाषाको शब्दभण्डार बढाउन</p>	<p>११.१ उर्दु भाषाको शब्दका अक्षर संरचनासहित शुद्धसँग उच्चारण गर्न ११.२ उर्दु भाषाको शब्दका पर्याय तथा विपरीतार्थ प्रस्तुत गर्दै अर्थ विस्तार गर्न ११.३ उर्दु भाषाका शब्दलाई सन्दर्भ तथा परिवेश सार्थक वाक्यमा प्रयोग गर्न</p>
<p>१२. कार्यमूलक</p>	<p>१२.१ पाठमा आधारित भई प्रयुक्त कवाएदको नियम पहिचान गर्न</p>

अवधारणाअनुसार कवाएदका प्रमुख नियमहरू प्रयोग गर्न	१२.२ पहिचान तथा अभ्यास गरिएका कवाएदका नियमलाई सञ्चार तथा अभिव्यक्तिमा उपयोग गर्न
१३. निर्धारित पाठका आधारमा संरचना एवम् विषयवस्तुको समीक्षा गर्न	१३.१ पाठ पढी संरचना तथा उद्देश्य प्रस्तुत गर्न १३.२ पाठका आधारमा सूचना तथा विषयको अनुमानित अभिप्रायः व्यक्त गर्न १३.३ पाठमा प्रस्तुत विषयवस्तुको पूर्वानुमान गर्न १३.४ पाठका आधारमा निष्कर्ष र सार निर्माण गर्न १३.५ पाठ पढी संश्लेषण र प्रयोजन व्यक्त गर्न
१४. सिर्जनात्मक र व्यावहारिक लेखन अभ्यास गर्न	१४.१ पाठ पढी उर्दु साहित्यमा प्रचलित हेतु, प्रयोजन, शब्दशक्तिलगायतको बोध गरी स्वरचनामा प्रस्तुत गर्न १४.२ निर्धारित रचनाका रचनाकारहरूका परिचय पढी विश्लेषण गर्न १४.३ कुनै पनि विषय शीर्षकमा अर्थपूर्ण, क्रमबद्ध तथा प्रभावकारी रूपमा अनुच्छेद रचना गर्न १४.४ दैनिक व्यवहारमा उपयोगी हुने निवेदन, चिठी, निमन्त्रणा र शुभकामना पत्रहरूको रचना गर्न १४.५ विभिन्न विधा तथा भाषिक पाठमा आधारित भई लिखित रूपमा स्वतन्त्र, मौलिक र सिर्जनात्मक अभिव्यक्ति गर्न

कक्षा १२

यस कक्षाको अन्त्यमा विद्यार्थीहरू निम्नलिखित सिपहरूमा सक्षम हुने छन् :

सिकाइ उपलब्धि	सिकाइ उपलब्धिको विस्तृतीकरण
१. उर्दु शब्दहरूको अक्षर संरचनाको बोधसहित शुद्ध उच्चारण गर्न र वाक्यमा प्रयोग गर्न	१.१ उर्दु शब्दहरूको अक्षर संरचना पहिचान गरी भन्न १.२ उर्दु भाषाका शब्द शुद्ध उच्चारण गर्न १.३ कोशीय प्रविष्टिअनुसार शब्दक्रम मिलाई लेख्न १.४ उर्दु भाषाका प्रचलित तथा पाठमा प्रयोग भएका शब्दको अर्थ भन्न र लेख्न १.५ उर्दु भाषाका प्रचलित तथा पाठमा प्रयोग भएका शब्दलाई सार्थक वाक्यमा प्रयोग गर्न १.६ उर्दु भाषाका पठित शब्दलाई सन्दर्भ र परिवेशअनुसार भिन्न भिन्न अर्थ आउने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न
२. उर्दु भाषाका प्राविधिक र पारिभाषिक शब्द, उखानटुक्काहरू शुद्धसँग पढ्न, लेख्न र अर्थ ग्रहण गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न	२.१ उर्दु भाषाका प्राविधिक र पारिभाषिक शब्द, उखानटुक्काहरू शुद्धसँग पढ्न २.२ उर्दु भाषाका प्राविधिक र पारिभाषिक शब्द, उखानटुक्काहरू शुद्धसँग लेख्न २.३ उर्दु भाषाका प्राविधिक र पारिभाषिक शब्द, उखानटुक्काहरूको अर्थ ग्रहण गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न २.४ वर्णविन्यास (हिज्जे), लेख्यचिह्न र उखानटुक्काको प्रयोग गरी उर्दु भाषामा वाक्य रचना गर्न

<p>३. घटनाक्रम, सन्दर्भ, प्रसङ्ग, वक्ताको अवस्था, अभिवृद्धि र संवेग तथा भाषाको प्रयोजनपरक भेदका आधारमा अर्थबोध गर्न सक्ने गरी प्रतिक्रिया दिन</p>	<p>३.१ हाउभाउ, गति र शुद्धतालाई ख्याल गरी प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न ३.२ सञ्चार र अभिव्यक्तिका क्रममा सन्दर्भ तथा प्रसङ्ग ख्याल गरी मौखिक एवम् लिखित प्रतिक्रिया दिन ३.३ वक्ताको अवस्था, अभिवृद्धि र संवेगप्रति सचेत रही मौखिक एवम् लिखित प्रतिक्रिया दिन ३.४ उर्दु भाषाको प्रयोजनपरक भेदका आधारमा अर्थबोध गर्न सक्ने गरी मौखिक एवम् लिखित प्रतिक्रिया दिन ३.५ दैनिक जीवन क्रियाकलापको सिलसिला मिलाई दैनिकी भन्न र लेख्न</p>
<p>४. देखे सुनेका, अनुभव गरेका, पढेका तथा कल्पना गरेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका विषयमा सिलसिला मिलाई वर्णन गर्न</p>	<p>४.१ देखे सुनेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका विषयमा सिलसिला मिलाई वर्णन गर्न ४.२ अनुभव गरेका वा पढेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका विषयमा सिलसिला मिलाई वर्णन गर्न ४.३ कल्पना गरेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका विषयमा सिलसिला मिलाई वर्णन गर्न ४.४ देखे सुनेका, अनुभव गरेका, पढेका तथा कल्पना गरेका वस्तु, वातावरण तथा घटनाका आधारमा विधागत रचना निर्माण गरी प्रस्तुत गर्न ४.५ खोज र सिकाइविचको सम्बन्ध स्थापना गरी विषयवस्तु विश्लेषण र मूल्याङ्कन गर्न</p>
<p>५. समूह छलफल, प्रस्तुति, मौखिक सूचना, तार्किकता आदिको ख्याल गरी विचार प्रस्तुत गर्न</p>	<p>५.१ समूह छलफलबाट सार वा निष्कर्ष पहिचान गरी व्यक्त गर्न ५.२ अरूले गरेको प्रस्तुतिका आधारमा भएका सिकाइलाई बुँदा वा तालिकामा प्रस्तुत गर्न ५.३ प्राप्त निर्देशन, खोज तथा अनुसन्धानबाट तथ्य, तथ्याङ्क, सूचना र तर्कको सूची बनाउन ५.४ मौखिक सूचना, तार्किकता आदिको ख्याल गरी विचार प्रस्तुत गर्न ५.५ सांस्कृतिक तथा सामाजिक विशेषताअनुरूप शिष्ट भाषाको प्रयोग गरी सञ्चार गर्न र अभिव्यक्ति दिन</p>
<p>६. साहित्यिक विधा, सञ्चार माध्यम, विभिन्न पाठ र विषयहरूका आधारमा विषयवस्तुको बोध तथा विश्लेषण गर्न</p>	<p>६.१ विधागत पाठको ढाँचा बोध गर्न ६.२ विधागत पाठबाट सार वा सन्देश पहिल्याई प्रस्तुत गर्न ६.३ पाठबाट विषयवस्तुको बोध एवम् विश्लेषण गर्न ६.४ सञ्चार माध्यममा प्रकाशित तथा प्रसारित विषयवस्तुको बोध एवम् विश्लेषण गर्न ६.५ स्तर सुहाउँदा स्वतन्त्र पाठ र विषयहरूका आधारमा प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न ६.६ खोज तथा परियोजनामा आधारित लेख र रचना तयार पार्न</p>
<p>७. वक्तृता, वादविवाद, संवाद, अन्तरक्रिया, गोष्ठी, सेमिनारमा अभिव्यक्त विचार सुन्न, तिनमा भाग लिन र त्यहाँ स्वमत प्रस्तुत गर्न</p>	<p>७.१ वक्तृता, वादविवाद, संवाद, अन्तरक्रिया, गोष्ठी र सेमिनारमा अभिव्यक्त विचार सुनी धारणा व्यक्त गर्न ७.२ वक्तृता, वादविवाद, संवाद, अन्तरक्रिया, गोष्ठी र सेमिनारमा भाग लिन र त्यहाँ स्वमत प्रस्तुत गर्न ७.३ वक्तृता, वादविवाद, संवाद, अन्तरक्रिया, गोष्ठी र सेमिनारको आयोजना गरी सञ्चालन गर्न</p>
<p>८. गतिवृद्धिसहित मुद्रित सामग्री</p>	<p>८.१ लिखित सामग्रीको मौन पठनमा पढाइको गति विकास गर्ने गरी छिटो</p>

पढ्न र प्रश्नोत्तर गर्न	छिटो पढ्न र मुख्य मुख्य विषयवस्तु बताउन ८.२ लिखित सामग्रीको पठनमा संवेग तथा परिवेश मिलाई पढ्न र प्रतिक्रिया दिन ८.३ साहित्यिक विधा, पाठ तथा तिनका विशिष्ट अंश पहिचान गरी व्याख्या र सप्रसङ्ग व्याख्या गर्न ८.४ निर्धारित पाठका बोध तथा उच्चदक्षतामा आधारित प्रश्न निर्माण गर्न ८.५ प्रश्नको तह र स्तरअनुसार उत्तर दिन
९. पाठमा व्यक्त भएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भका बारेमा प्रतिक्रिया दिन	९.१ पाठमा व्यक्त भएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भ पहिचान गर्न ९.२ पाठमा व्यक्त भएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भलाई मौलिक वाक्यमा प्रस्तुत गर्न ९.३ पाठमा व्यक्त भएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक सन्दर्भलाई संश्लेषण तथा विश्लेषण गर्न ९.४ सामाजिक, सांस्कृतिक, राष्ट्रिय एवम् मानवीय मूल्यअनुकूल अभिव्यक्ति प्रस्तुत गर्न
१०. नेपालीबाट उर्दुमा र उर्दुबाट नेपालीमा अनुवाद गर्न	१०.१ दैनिक रूपमा प्रयोग गरिने सञ्चार वा अभिव्यक्ति नेपालीबाट उर्दुमा परिवर्तन गर्न १०.२ सिकाइ र अभ्यासका क्रममा प्रयोग भएको भाषा तथा अभिव्यक्तिलाई उर्दुबाट नेपालीमा अनुवाद गर्न १०.३ सामुदायिक तथा सामाजिक कार्यक्रममा सहभागी भई उर्दु र अन्य भाषामा आफ्ना विचार प्रभावकारी रूपमा व्यक्त गर्न
११. उर्दु भाषाको शब्दभण्डार बढाउन	११.१ उर्दु भाषाको शब्दका अक्षर संरचनासहित शुद्धसँग उच्चारण गर्न ११.२ उर्दु भाषाको शब्दका पर्याय तथा विपरीतार्थ प्रस्तुत गर्दै अर्थ विस्तार गर्न ११.३ उर्दु भाषाका शब्दलाई सन्दर्भ तथा परिवेश सार्थक वाक्यमा प्रयोग गर्न
१२. कार्यमूलक अवधारणाअनुसार कवाएदका प्रमुख नियमहरू प्रयोग गर्न	१२.१ पाठमा आधारित भई प्रयुक्त कवाएदको नियम पहिचान गर्न १२.२ पहिचान तथा अभ्यास गरिएका कवाएदका नियमलाई सञ्चार तथा अभिव्यक्तिमा उपयोग गर्न
१३. निर्धारित पाठका आधारमा संरचना एवम् विषयवस्तुको समीक्षा गर्न	१३.१ पाठ पढी संरचना तथा उद्देश्य प्रस्तुत गर्न १३.२ पाठका आधारमा सूचना तथा विषयको अनुमानित अभिप्राय: व्यक्त गर्न १३.३ पाठमा प्रस्तुत विषयवस्तुको पूर्वानुमान गर्न १३.४ पाठका आधारमा निष्कर्ष र सार निर्माण गर्न १३.५ पाठ पढी संश्लेषण र प्रयोजन व्यक्त गर्न १३.६ विद्युतीय सञ्चार माध्यममा प्रकाशित सामग्री तथा पुस्तक र लेख रचना पढी प्रतिबिम्बात्मक लेखन गर्न
१४. सिर्जनात्मक र व्यावहारिक लेखन अभ्यास गर्न	१४.१ पाठ पढी उर्दु साहित्यमा प्रचलित हेतु, प्रयोजन, शब्दशक्तिलगायतको बोध गरी स्वरचनामा प्रस्तुत गर्न १४.२ निर्धारित रचनाका रचनाकारहरूका परिचय पढी विश्लेषण गर्न १४.३ कुनै पनि विषय शीर्षकमा अर्थपूर्ण, क्रमबद्ध तथा प्रभावकारी रूपमा अनुच्छेद रचना गर्न

	<p>१४.४ दैनिक व्यवहारमा उपयोगी हुने निवेदन, चिठी, निमन्त्रणा र शुभकामना पत्रहरूको रचना गर्न</p> <p>१४.५ विभिन्न विधा तथा भाषिक पाठमा आधारित भई लिखित रूपमा स्वतन्त्र, मौलिक र सिर्जनात्मक अभिव्यक्ति गर्न</p>
--	---

४. विषयवस्तुको क्षेत्र र क्रम

माध्यमिक तह, कक्षा ११ र १२

क्र. स.	विषयक्षेत्र	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण			
		कक्षा ११	कक्षा १२	कार्य घण्टा	पूर्णाङ्क
१	नस्र : मजामीन (प्रबन्ध/निबन्ध)	(क) मजामीन (आत्मपरक : विचारात्मक) (ख) मजामीन (वस्तुपरक : विवरणात्मक) (ग) मुल्की (राष्ट्र र राष्ट्रियता) (घ) यात्रानिबन्ध (ङ) समसामयिक (अनूदित)	(क) मजामीन (आत्मपरक : भावात्मक) (ख) मजामीन (वस्तुपरक : वर्णनात्मक) (ग) मजामीन (पेसा तथा व्यवसाय) (घ) समालोचनात्मक निबन्ध (ङ) समसामयिक (अनूदित)	१७	११
२	नस्र : हिकायात (कथा)	(क) मजहबी (धार्मिक) (ख) अफसाना (लोककथा) (ग) नाबिल (उपन्यास) (घ) आधुनिक (अनूदित)	(क) अखलाकी (नैतिक) (ख) समाजी (सामाजिक) (ग) नाबिल (उपन्यास) (घ) नफ्सियाती कहानी (मनोवैज्ञानिक)	१५	१०
३	नस्र : सवानेह (जीवनी)	(क) अदीब (साहित्यकार) (ख) मोजिद (आविष्कारक) (ग) खादिमे समाज (समाजसेवी)	(क) शायर (कवि) (ख) मोफक्किर (विचारक) (ङ) दायी (प्रचारक : शिक्षा)	१५	९
४	नस्र : खातूत निगारी और खौतूत (व्यावहारिक लेखन)	(क) नाकिद (साहित्यिक टिप्पणी) (ख) कृति समीक्षा (ग) बुँदा टिपोट र सारांश (घ) विषय विस्तार	(क) नाकिद (कार्यालयीय टिप्पणी) (ख) नाकिद (कृति समीक्षा) (ग) विषयवस्तुको समीक्षा (घ) ऐतिहासिक सामग्री अध्ययन र विषयवस्तु निर्धारण	८	५

		(ड) गद्य लेखनशैली	(ड) पद्य लेखनशैली (गीत, कविता, गजल, रुवाइयात)		
५	नस्र : मनोवाद र दैनिकी	(क) साहित्यिक (ख) समसामयिक	(क) साहित्यिक (ख) समसामयिक	८	५
६	नस्र : नाटक/एकाङ्की	एकाङ्की	नाटक अंश	८	५
७	नज्म : मन्जूमद -कविता)	(क) कौमी (राष्ट्रभक्ति) (ख) गीत (ग) नज्म	(क) अखलाकी (नैतिक) (ख) सकाफती (सांस्कृतिक) (ग) समाजी (सामाजिक)	८	५
८	नज्म : गजलियात - गजल)	प्रसिद्ध गजल	प्रसिद्ध गजल	८	५
९	नज्म : रुवाइयात - चतुष्पदी कविता)	(क) समाजी (सामाजिक) (ख) नसिहत आमोज (उपदेश)	(क) अखलाकी (नैतिक) (ख) मजहबी (धार्मिक)	८	५
१०	कवाएद (व्याकरण)	(क) कलमा और इस्की किस्मे (शब्द र यसका प्रकार) (ख) इस्म और इस्की किस्मे (संज्ञा र यसको प्रकार) (ग) इस्म मााफा और इस्की किस्मे (व्यक्तिवाचक संज्ञा र यसको प्रकार) (घ) अलम और इस्की किस्मे (अव्यय र यसका प्रकार) (ड) जमाना और फेल (काल र क्रिया) (च) वाहिद और जमा - एकवचन र बहुवचन) (ज) जमीर और इस्की किस्मे ((क) जिन्सियत (लिङ्ग) (ख) अल्फाजे मोतजाद (विपरीतार्थक शब्द) (ग) अल्फाजे मोतरादीफ (पर्यायवाची शब्द) (घ) सवेका और लाहेका (उपसर्ग र प्रत्यय) (ड) मोहावरा और जर्वुल अम्साल (उखानटुक्का) (च) औकाफ और मुख्तसरात (वर्णविन्यास र सङ्क्षिप्त रूप)	२५	१५

		सर्वनाम र यसका प्रकार) (भ्र) सिफत और इस्की किस्मे (विशेषण र यसका प्रकार)		
सैद्धान्तिक जम्मा			१२८	७५
प्रयोगात्मक जम्मा			४०	२५
कुल जम्मा			१६०	१००

५. प्रयोगात्मक तथा परियोजना कार्य

कक्षा ११		कक्षा १२	
विषयक्षेत्र	कार्यघण्टा	विषयक्षेत्र	कार्यघण्टा
निर्धारित विषयवस्तुको लिखित एवम् मौखिक प्रस्तुति, कक्षाकार्य वा दैनिक जीवन तथा कार्यव्यवहारमा आधारित सम्बन्धी परियोजना कार्य	१५	निर्धारित विषयवस्तुको लिखित एवम् मौखिक प्रस्तुति, कक्षाकार्य वा दैनिक जीवन तथा कार्यव्यवहारमा आधारित सम्बन्धी परियोजना कार्य	१५
रेडियो, क्यासेट, मोबाइल वा अन्य विद्युतीय सामग्रीबाट प्रसारित सामग्री, वा अन्य विषयवस्तुपरक प्रसङ्ग सुनाएर अनुमान, पूर्वानुमान, प्रश्नोत्तर, सन्दर्भबोध, भावबोध, मुख्य बुँदा टिपोट तथा प्रस्तुति	१५	उर्दु भाषासाहित्यका सान्दर्भिक विषयवस्तु सुनाएर अनुमान, पूर्वानुमान, प्रश्नोत्तर, शब्दबोध, अर्थबोध, सन्दर्भबोध, भावबोध, कथाकथन, घटना वर्णन, मुख्य बुँदा टिपोट तथा प्रस्तुति	१५
उर्दु भाषासाहित्यका सान्दर्भिक विषयवस्तु, परिवेश आदि दिएर मौखिक वर्णन	१०	सञ्चार, भाषिक सामर्थ्य, पठन तथा रचना कौशल र भाषिक कार्यसम्पादनमा व्यक्तिगत, युगल र समूहगतलगायतका कार्यबाट कक्षागत सिकाइ सहभागिता	१०
जम्मा	४०	जम्मा	४०

६. सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया

कुनै पनि भाषाको अध्यापनका लागि विद्यार्थीभिन्न त्यस भाषाको महत्त्व, आवश्यकता र त्यस भाषाप्रति भावनात्मक लगाव हुनु आवश्यक ठानिन्छ। यो प्रेम तथा लगाव नभएमा कुनै पनि भाषाको सिकाइ तथा अध्यापनको प्रक्रिया जटिल हुन पुग्छ। भाषा सिक्नका लागि त्यस भाषाको इतिहास, त्यस भाषाका साहित्यकार तथा कविहरूको रचनालाई पढ्न र बुझ्न आवश्यक हुन्छ। उर्दु भाषाको अध्यापन उर्दु भाषामा नै गर्नुपर्छ। भाषा प्रयोग गर्दा मानक भाषाको प्रयोगमा ध्यान दिनुपर्छ। विद्यार्थीलाई भाषिक सञ्चार र अभिव्यक्तिका क्रममा उर्दु भाषाको प्रयोगमा उत्प्रेरित गर्नुपर्छ।

सिकाइ सहजीकरणलाई प्रभावकारी र गुणस्तरीय बनाउन उपयोग गर्न सकिने केही सम्भावित नमुना विधिहरू तल दिइएका छन् :

(क) प्रश्नोत्तर विधि	(ख) प्रदर्शन विधि	(ग) समस्या समाधान विधि
(घ) अवलोकन विधि	(ङ) छलफल विधि	(च) प्रयोग विधि
(छ) अभिनय विधि	(ज) परियोजना विधि	(झ) कथाकथन

उल्लिखित कार्यका लागि कुराहरूलाई देहायबमोजिमको कार्य गर्नु सान्दभृक मानिन्छ :

(क) सुनाइ सिप सम्बद्ध क्रियाकलाप

- विद्यार्थीहरूले एकअर्कालाई किताब वा पङ्क्तिहरू पढेर सुनाउने र कहिलेकाहीं शिक्षकले आफैले कुनै पङ्क्ति पढेर सुनाउने र विद्यार्थीहरूलाई त्यसको सारांश सुनाउन लगाउने ।
- नयाँ शब्द तथा वाक्यहरूलाई पहिले शिक्षकले आफैले उच्चारण गर्ने र त्यसपछि विद्यार्थीलाई दोहोर्‍याउन लगाउने ।
- विद्यार्थीहरूले एकअर्कालाई कविता तथा गान सुनाउने ।
- विद्यार्थीलाई प्रश्न सोध्ने र तिनको उत्तर सुन्ने ।
- शिक्षकद्वारा कुनै घटना कक्षामा सुनाउने र विद्यार्थीहरूलाई आफ्ना शब्दहरूमा त्यस घटनाको वर्णन गर्न लगाउने ।

(ख) बोलाइ सिप सम्बद्ध क्रियाकलाप

- किताबका छानिएका पङ्क्तिहरूको विद्यार्थीहरूलाई पठन अभ्यास गर्न लगाउने ।
- मन्जूमात, गजलियात र रुवाइयातहरू गति, यति र लयसहित सस्वरवाचन गर्न लगाउने ।
- विद्यार्थीहरूलाई २ वा २ भन्दा बढी समूहमा विभाजन गरी वादविवाद तथा संवाद गर्न लगाउने ।
- साप्ताहिक सांस्कृतिक कार्यक्रममा विद्यार्थीहरूलाई अनिवार्य रूपमा वक्तव्य, नाश्त, नज्म, हम्द, गान वा कविता प्रस्तुत गर्न लगाउने ।
- विद्यार्थीहरूलाई कुनै खास विषयमाथि परस्पर विचारको आदानप्रदान गर्न लगाउने ।
- विद्यार्थीहरूलाई कुनै विशेष घटना वर्णन गर्न लगाउने ।
- कक्षामा उभ्याएर कुनै कार्यक्रमको उद्घोषण, आफ्नो परिचय वा आफ्नो विद्यालयको परिचय आदि प्रस्तुत गर्न लगाउने ।
- बोलीमा समस्या भएका विद्यार्थीहरूमाथि विशेष ध्यान पुर्‍याउने र उनीहरूलाई बिस्तारै बोल्ने अभ्यास गराउने ।
- कुराकानीका बिचमा विद्यार्थीबाट कुनै भाषिक गल्ती भएमा विद्यार्थीको व्यक्तित्वको ख्याल गरेर मिठो शैलीमा सच्याइदिने र कक्षामा ठट्टाको वातावरणको सिर्जना हुन नदिने ।

(ग) पढाइ सिप सम्बद्ध क्रियाकलाप

- कक्षामा विद्यार्थीहरूलाई विविध पाठ्यसामग्री वाचन गर्न लगाउने तथा कुनै गल्ती भएमा त्यसै बेला सच्याउने ।
- पाठको कुनै पङ्क्ति पढेर त्यसबाट बुझेका कुराहरूको सुची बनाउन लगाउने ।
- नज्म, नाअत, हम्द र कविता पढ्न लगाउने तथा त्यसको अर्थ भन्न लगाउने ।
- शब्दको शुद्ध उच्चारण र उस्ता-उस्तै अक्षरको उच्चारणको सिप सिकाउने ।
- पङ्क्ति वाचनमा प्रवाह ल्याउनका लागि शिक्षकले आफैँले राम्रो प्रवाहका साथ पङ्क्ति वाचन गरी विद्यार्थीहरूलाई त्यसअनुसार पढ्न लगाउने ।
- हस्तलिखित लेख तथा रचना वा चिठी पुर्जी पढ्न लगाउने ।
- पत्रपत्रिकाको अध्ययन गर्न लगाउने ।

(घ) लेखाइ सिप सम्बद्ध क्रियाकलाप

- विद्यार्थीलाई श्रुति लेखन (इम्ला), निवेदन लेखन र चिठी पुर्जी लेखनको अभ्यास गराउने ।
- विद्यार्थीहरूलाई आफूले पढ्न सक्ने पङ्क्तिहरूको श्रुति लेखन गर्न सक्ने क्षमताको विकास गराउने ।
- उर्दु लेखनमा उपयुक्त स्थान छोडी चिह्न तथा धर्का प्रयोग लगाउने ।
- चिठी पुर्जी र निवेदनहरू लेख्न सिकाउने ।
- विभिन्न विषयहरूमाथि पर्याप्त छलफल गराई ती विषयमाथि निबन्ध लेख्न लगाउने ।
- पङ्क्ति लेखनमा विषयसँगको सम्बन्ध र निरन्तरता कायम राख्ने क्षमताको विकास गराउने ।
- लेखन गतिविधिमा भएका त्रुटिहरूलाई तुरुन्त सच्याउने ।
- लामो लेख वा कुराकानीलाई छोटकरीमा लेख्ने क्षमताको विकास गराउने ।

६. विद्यार्थी मूल्याङ्कन

विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि सुनिश्चित गर्न निर्माणात्मक र निर्णयात्मक दुवै प्रकारको मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने छ । विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि सुधारका लागि कक्षा शिक्षणकै क्रममा कक्षाकार्य, परियोजना कार्य, प्रस्तुतीकरण, उपलब्धि परीक्षा जस्ता क्रियाकलाप गराई सैद्धान्तिक तथा प्रयोगात्मक ज्ञान तथा सिप हासिल गराउन आवश्यक छ । यसको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन तथा विद्यार्थीको सिकाइस्तर सुधार गर्न सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलापको अभिन्न अङ्गका रूपमा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनलाई उपयोग गर्नुपर्छ । निर्माणात्मक मूल्याङ्कनको सिकाइ उपलब्धिको निश्चित भारलाई निर्णयात्मक मूल्याङ्कनमा समेत जोडिने छ ।

पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेका उद्देश्यअनुरूप विद्यार्थीहरूले ज्ञान, सिप तथा अभिवृत्ति प्राप्त गर्न सके सकेनन् भन्ने कुरा पत्ता लगाउने महत्त्वपूर्ण संयन्त्र मूल्याङ्कन हो । विद्यार्थीहरूको मूल्याङ्कन गर्दा सिकाइ उपलब्धिहरूलाई ध्यान दिई सक्षमता र सिकाइ उपलब्धिअनुरूप सिकाइको सबै स्तरलाई समेटेर गर्नुपर्दछ । आन्तरिक र बाह्य मूल्याङ्कनमार्फत यस विषयको मूल्याङ्कन हुने छ । मूल्याङ्कनको कुल भारमध्ये २५ प्रतिशत आन्तरिक र ७५ प्रतिशत बाह्य मूल्याङ्कन हुने छ । यसै गरी बाह्य मूल्याङ्कनअन्तर्गत लिखित परीक्षा सञ्चालन हुने छ । विद्यार्थी मूल्याङ्कनअन्तर्गत निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कन दुवै तरिकाबाट नै गरिने छ । यस विषयका पाठ्यक्रममा समावेश गरिएका तहगत सक्षमताहरू, कक्षागत सिकाइ उपलब्धि र तिनका विषयवस्तु, सोसँग सम्बन्धित सिप, सिकाइ सहभागिता र सिकाइसक्रियताका आधारमा विद्यार्थीहरूको सिकाइको मूल्याङ्कन गर्नुपर्दछ ।

(क) आन्तरिक मूल्याङ्कन

आन्तरिक मूल्याङ्कनका लागि प्रत्येक विद्यार्थीहरूले गरेका कार्य र उनीहरूमा आएको व्यवहार परिवर्तनको अभिलेख राखी सोका आधारमा अङ्क प्रदान गर्नुपर्दछ । विद्यार्थीहरूले सिके नसिकेको पत्ता लगाई नसिकेको भए कारण पहिचान गरी पुनः सिकाइन्छ भने यस्तो मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई निर्माणात्मक मूल्याङ्कन भनिन्छ । कक्षा ११ र १२ को उर्दु भाषा विषय सिकाइका क्रममा कक्षाकोठामा कक्षागत शिक्षण सिकाइकै अभिन्न अङ्कका रूपमा गृहकार्य, कक्षाकार्य, परियोजना कार्य, सामुदायिक कार्य, सह/अतिरिक्त क्रियाकलाप, एकाइ परीक्षा, मासिक परीक्षा जस्ता मूल्याङ्कनका साधनहरूको प्रयोग गर्न सकिने छ । यस क्रममा निर्माणात्मक मूल्याङ्कनअन्तर्गत सञ्चार, भाषिक सामर्थ्य, पठन तथा रचना कौशल र भाषिक कार्यसम्पादनका आधारमा विद्यार्थीका कार्यकलापको निरीक्षण, व्यक्तिगत र सामूहिक छलफल, लिखित परीक्षा, हाजिरीजवाफ, हिज्जे प्रतियोगिता, प्रश्नोत्तर, कक्षाकार्यको परीक्षण, व्यवहारको निरन्तर अवलोकन र तिनको अभिलेखन, स्पष्ट प्रस्तुति र अभ्यासलाई उपयोग तथा अभिलेखीकरण गर्नु सान्दर्भिक हुन्छ । सोका आधारमा नै सिकाइ अवस्था यकिन गरिन्छ र आवश्यकतानुसार उपचारात्मक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुपर्छ । विशेष सिकाइ आवश्यकता भएका विद्यार्थीका लागि विषय शिक्षकले नै उपयुक्त प्रक्रिया अपनाई मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ । शिक्षकले यस प्रकारको मूल्याङ्कन निरन्तर रूपमा गरी विद्यार्थीहरूमा अपेक्षित सिप र व्यवहार विकासमा जोड दिनुपर्छ ।

उर्दु भाषा विषयमा कक्षा ११ र १२ मा कूल भाषामध्ये २५ भार आन्तरिक मूल्याङ्कन हुने छ । यसको मूल्याङ्कन निम्नानुसार हुने छ :

क्र.सं.	क्षेत्र	अङ्कभार
१.	कक्षा सहभागिता	३
२.	त्रैमासिक परीक्षाको मूल्याङ्कन	६
३.	परियोजना तथा प्रयोगात्मक कार्य, प्रतिवेदन लेखन तथा प्रतिवेदनको प्रस्तुति	१६
जम्मा		२५

(ख) बाह्य मूल्याङ्कन

यस विषयमा कक्षा ११ र १२ प्रत्येकमा कुल भारमध्ये ७५ प्रतिशत भार बाह्य मूल्याङ्कन हुने छ । कक्षा ११ र १२ प्रत्येक कक्षामा लागि लिइने परीक्षाका लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले तयार गरेको विशिष्टीकरण तालिकाअनुसार प्रश्नपत्र निर्माण गर्नुपर्ने छ । यस विषयको परीक्षामा विशेष गरेर ज्ञान/बोध, समस्या समाधान, समालोचनात्मक, सिर्जनासँग सम्बन्धित प्रश्नहरू सोधिनेछन् । पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेका उद्देश्यअनुरूप विद्यार्थीहरूले ज्ञान, सिप, अभिवृत्ति प्राप्त गरे नगरेको मूल्याङ्कन गरिन्छ । सबै बाह्य परीक्षामा अक्षराङ्कन पद्धतिको प्रयोग गरिने छ ।

विशिष्टीकरण तालिका, २०७७
उर्दु भाषा
लिखित परीक्षा

कक्षा : १०

पूर्णाङ्क : ७५

क्र.सं	क्षेत्र	प्रश्नका प्रकार (अति छोटा, छोटा लामा)	ज्ञान %		बोध %		प्रयोग%		उच्चदक्षता%		जम्मा प्रश्न	जम्मा अङ्क भार
			प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार		
1	प्रबन्ध/ निबन्ध	अति छोटा	१	१	२	२	-	-	-	-	३	३
		छोटा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		लामा	-	-	-	-	-	-	१	८	१	८
2	कथा	अति छोटा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		छोटा	-	-	-	-	२	५	-	-	२	१०
		लामा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३	जीवनी	अति छोटा	१	१	-	-	-	-	-	-	१	१
		छोटा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		लामा	-	-	-	-	-	-	१	८	१	८
४	व्यावहारिक लेखन	अति छोटा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		छोटा	-	-	-	-	१	५	-	-	१	५
		लामा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५	मनोवाद/ दैनिकी	अति छोटा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		छोटा	-	-	-	-	२	५	-	-	२	१०
		लामा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६	पद्य (कविता, गजल र चतुष्पदी)	अति छोटा	१	१	१	१	-	-	-	-	२	२
		छोटा	-	-	-	-	१	५	-	-	१	५
		लामा	-	-	-	-	-	-	१	८	१	८
७	भाषातत्त्व	अति छोटा	२	१	३	१	-	-	-	-	५	५
		छोटा	-	-	-	-	२	५	-	-	२	१०
		लामा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
जम्मा			५		६		८		३		२२	७५